Πρὸς Τίτον

- Παύλος, δούλος θεού, ἀπόστολος δὲ Ἰησού χριστού, κατὰ πίστιν 1 ἐκλεκτών¹ θεού καὶ ἐπίγνωσιν² ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν,³ ἐπ' 2 ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἢν ἐπηγγείλατο⁴ ὁ ἀψευδὴς⁵ θεὸς πρὸ⁶ χρόνων αἰωνίων, ἐφανέρωσεν⁻ δὲ καιροῖς ἰδίοις τὸν λόγον αὐτοῦ 3 ἐν κηρύγματι⁵ ὁ ἐπιστεύθην ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν' τοῦ σωτῆρος¹⁰ ἡμῶν θεοῦ, Τίτῳ¹¹ γνησίῳ¹² τέκνῳ κατὰ κοινὴν¹³ πίστιν: χάρις, 4 ἔλεος,¹⁴ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρός, καὶ κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ σωτῆρος¹⁰ ἡμῶν.
- Τούτου χάριν¹⁵ κατέλιπόν¹⁶ σε ἐν Κρήτη,¹⁷ ἵνα τὰ λείποντα¹⁸ 5 ἐπιδιορθώση,¹⁹ καὶ καταστήσης²⁰ κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην:²¹ εἴ τίς ἐστιν ἀνέγκλητος,²² μιᾶς γυναικὸς 6 ἀνήρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορία²³ ἀσωτίας²⁴ ἢ ἀνυπότακτα.²⁵ Δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον²⁶ ἀνέγκλητον²² εἶναι, ὡς 7 θεοῦ οἰκονόμον:²⁷ μὴ αὐθάδη,²⁸ μὴ ὀργίλον,²⁹ μὴ πάροινον,³⁰ μὴ

¹ ἐκλεκτός, chosen, elect. ² ἐπίγνωσις, εως, ἡ, knowledge, discernment. ³ εὐσέβεια, ας, ἡ, godliness, piety. ⁴ ἐπαγγέλλομαι, promise, profess. ⁵ ἀψευδής, unable to lie, truthful. ⁶ πρό, before (gen), before. ⁶ φανερόω, reveal, manifest. ⁶ κήρυγμα, τος, τό, proclamation, preaching. ⁶ ἐπιταγή, ῆς, ἡ, command, commandment. ¹¹ σωτήρ, ῆρος, ὁ, savior, deliverer. ¹¹ Τίτος, ου, ὁ, Τitus. ¹² γνήσιος, genuine, true. ¹³ κοινός, common, unclean. ¹⁴ ἔλεος, ους, ὁ, pity, mercy. ¹⁵ χάριν, in favor of, for the pleasure of. ¹⁶ καταλείπω, leave, leave behind. ¹⁶ κητη, ης, ἡ, Crete. ¹⁶ λείπω, leave, leave behind. ¹⁰ ἐπιδιορθόω, set right, correct in addition. ²⁰ καθίστημι, set, constitute. ²¹ διατάσσω, command, give orders to. ²² ἀνέγκλητος, above reproach, blameless. ²³ κατηγορία, ας, ἡ, accusation, charge. ²⁴ ἀσωτία, ας, ἡ, dissipation, debauchery. ²⁵ ἀνυπότακτος, not subject to rule, rebellious. ²⁶ ἐπίσκοπος, ου, ὁ, superintendent, overseer. ²⁻ οἰκονόμος, ου, ὁ, manager, steward. ²ఠ ἀθάδης, self-willed, stubborn. ²⁰ ρὸργίλος, inclined to anger, quick tempered. ³⁰ πάροινος, ου, ὁ, addicted to wine, drunken.

Πρὸς Τίτον 1:8

πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, 8 σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν 9 διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ἡ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῆ διδασκαλί α 11 τῆ ὑγιαινούσῃ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν.

Εἰσὶν γὰρ πολλοὶ καὶ ἀνυπότακτοι, 15 ματαιολόγοι καὶ φρεναπάται, 10 μάλιστα 18 οἱ ἐκ περιτομῆς, 19 οῦς δεῖ ἐπιστομίζειν: 20 οἴτινες ὅλους 11 οἴκους ἀνατρέπουσιν, 21 διδάσκοντες ἃ μὴ δεῖ, αἰσχροῦ 22 κέρδους 23 χάριν. 24 Εἶπέν τις ἐξ αὐτῶν, ἴδιος αὐτῶν προφήτης, Κρῆτες 25 ἀεὶ 12 ψεῦσται, 27 κακὰ θηρία, 28 γαστέρες 29 ἀργαί. 30 Ἡ μαρτυρία 31 αὕτη 13 ἐστὶν ἀληθής. 32 Δι' ἢν αἰτίαν 33 ἔλεγχε 14 αὐτοὺς ἀποτόμως, 34 ἵνα ὑγιαίνωσιν 12 ἐν τῆ πίστει, μὴ προσέχοντες 35 Ἰουδαϊκοῖς 36 μύθοις, 37 14 καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρεφομένων 38 τὴν ἀλήθειαν. 15 Πάντα μὲν καθαρὰ 39 τοῖς καθαροῖς: 39 τοῖς δὲ μεμιασμένοις 40 καὶ ἀπίστοις 41 οὐδὲν καθαρόν: 39 ἀλλὰ μεμίανται 40 αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς 42 καὶ ἡ συνείδησις. 43 Θεὸν ὁμολογοῦσιν 44 εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις 16

¹πλήκτης, ου, ό, bully, contentious person. ²αἰσχροκερδής, greedy of base gain, avaricious. ³φιλόξενος, hospitable. ⁴φιλάγαθος, loving what is good. ⁵σώφρων, self-controlled, sensible. ⁶σσιος, righteous, pious. ⁷ἐγκρατής, self-controlled, disciplined. ⁸ἀντέχομαι, hold, hold fast. ⁹διδαχή, ῆς, ἡ, teaching, instruction. ¹⁰δυνατός, powerful, possible. ¹¹διδασκαλία, ας, ἡ, teaching, doctrine. ¹²ὑγιαίνω, be in good health, am well. ¹³ἀντιλέγω, speak against, oppose. ¹⁴ἐλέγχω, convict, reprove. ¹⁵ἀνυπότακτος, not subject to rule, rebellious. ¹⁶ματαιολόγος, ου, ὁ, talking idly, and empty talker. ¹⁷ φρεναπάτης, ου, ὁ, deceiver, misleader. ¹⁸μάλιστα, especially, most of all. ¹⁹περιτομή, ῆς, ἡ, circumcision. ²⁰ἐπιστομίζω, silence, stop the mouth. ²¹ἀνατρέπω, overturn, upset. ²²αἰσχρός, shameful, base. ²³κέρδος, ους, τό, gain, profit. ²⁴χάριν, in favor of, for the pleasure of. ²⁵Κρής, ητός, ὁ, Cretan. ²⁶ἀεί, always, ever. ²⁷ψεύστης, ου, ὁ, liar, deceiver. ²⁸θηρίον, ου, τό, wild beast, animal. ²⁹γαστήρ, τρος, ἡ, belly, womb. ³⁰ἀργός, inactive, idle. ³¹μαρτυρία, ας, ἡ, testimony, witness. ³²ἀληθής, true, unconcealed. ³³αἰτία, ας, ἡ, cause, reason. ³⁴ἀποτόμως, severely, rigorously. ³⁵προσέχω, take head of, attend to. ³⁶Τουδαϊκός, Jewish, Judaic. ³⁷μῦθος, ου, ὁ, fable, myth. ³⁸ἀποστρέφω, turn away, turn back. ³⁹καθαρός, clean, pure. ⁴⁰μιαίνω, stain, defile. ⁴¹ἄπιστος, unbelieving, faithless. ⁴²νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ⁴³συνείδησις, εως, ἡ, conscience. ⁴⁴ὁμολογέω, confess, profess.

Byzantine NT Πρὸς Τίτον 2:2

ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὅντες καὶ ἀπειθεῖς καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.

Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει τῆ ὑγιαινούση διδασκαλία: πρεσβύτας 2

νηφαλέους εἶναι, σεμνούς, 10 σώφρονας, 11 ὑγιαίνοντας τῆ πίστει,

τῆ ἀγάπη, τῆ ὑπομονῆ: πρεσβύτιδας 13 ώσαὑτως 14 ἐν 3

καταστήματι 15 ἱεροπρεπεῖς, 16 μὴ διαβόλους, 17 μὴ οἴνω 18 πολλῷ δεδουλωμένας, 19 καλοδιδασκάλους, 20 ἴνα σωφρονίζωσιν 21 τὰς 4

νέας 22 φιλάνδρους 23 εἶναι, φιλοτέκνους, 24 σώφρονας, 11 ἀγνάς, 25 5

οἰκουρούς, 26 ἀγαθάς, ὑποτασσομένας 27 τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα

μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημῆται: 28 τοὺς νεωτέρους 22 ώσαὑτως 14 6

παρακάλει σωφρονεῖν: 29 περὶ πάντα σεαυτὸν 30 παρεχόμενος 31 7

τύπον 22 καλῶν ἔργων, ἐν τῆ διδασκαλία άδιαφθορίαν, 33 σεμνότητα, 34 ἀφθαρσίαν, 35 λόγον ὑγιῆ, 36 ἀκατάγνωστον, 37 ἵνα ὁ ἐξ 8

ἐναντίας 38 ἐντραπῆ, 39 μηδὲν ἔχων περὶ ἡμῶν λέγειν φαῦλον. 40 9

Δούλους ἰδίοις δεσπόταις 41 ὑποτάσσεσθαι, 27 ἐν πᾶσιν εὐαρέστους

¹ ἀρνέομαι, deny, repudiate. ² βδελυκτός, abhorrent, detestable. ³ ἀπειθής, disobedient, unbelieving. ⁴ ἀδόκιμος, not passing the test, rejected. ⁵ πρέπω, be clearly seen, be fitting. ⁶ ὑγιαίνω, be in good health, am well. ⁻ διδασκαλία, ας, ή, teaching, doctrine. ፆ πρεσβύτης, ου, ὁ, old man. 蚐νηφαλέος, sober, temperate. ¹¹0 σεμνός, honorable, dignified. ¹¹¹ σώφρων, self-controlled, sensible. ¹²² ὑπομονή, ῆς, ἡ, endurance, perseverance. ¹³ πρεσβύτης, ιδος, ἡ, older woman, elderly lady. ¹⁴ ώσαύτως, likewise. ¹⁵ κατάστημα, τος, τό, behavior, demeanor. ¹⁶ ἱεροπρεπής, reverent. ¹⁻ διάβολος, ου, ὁ, slanderer, accuser. ¹ፆ οἶνος, ου, ὁ, wine. ¹⁰ δουλόω, enslave, bring under subjection. ²⁰ καλοδιδάσκαλος, teaching what is good. ²¹ σωφρονίζω, encourage, advise. ²² νέος, new, young. ²³ φίλανδρος, love for a husband. ²⁴ φιλότεκνος, loving one's children. ²⁵ ἀγνός, pure, holy. ²⁶ οἰκουρός, housekeeper. ²⁻ ὑποτάσσω, subject, put in subjection. ²ፆ βλασφημέω, revile, blaspheme. ²⁰ σωφρονέω, be of sound mind, judgment. ³⁰ σεαυτοῦ, yourself, of you. ³¹ παρέχω, offer, afford. ³² τύπος, ου, ὁ, mark, example. ³³ ἀλιαφθορία, ας, ἡ, incorruptibility, soundness. ³⁴ σεμνότης, ητος, ἡ, seriousness, dignity. ³⁵ ἀφθαρσία, ας, ἡ, incorruptibility, immortality. ³⁶ ὑγιἡς, whole, healthy. ³⁻ ἀκατάγνωστος, beyond reproach, uncondemned. ³৪ ἐναντίος, opposite, hostile. ³⁰ ἐντρέπω, turn about, reverence. ⁴⁰ φαῦλος, worthless, bad. ⁴¹ δεσπότης, ου, ὁ, master, lord. ⁴² εὐάρεστος, well-pleasing, acceptable.

Πρὸς Τίτον 2:10

εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πίστιν πᾶσαν 10 ἐνδεικνυμένους ἀγαθήν, ἴνα τὴν διδασκαλίαν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν. Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ 11 ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, παιδεύουσα ἡμᾶς ἴνα, 12 ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς 13 δόξης τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, δς 14 ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρίση ἐαυτῷ λαὸν περιούσιον, ἔργων.

Ταῦτα λάλει, καὶ παρακάλει, καὶ ἔλεγχε ^{24} μετὰ πάσης ἐπιταγῆς. ^{25} 15 Μηδείς σου περιφρονείτω. ^{26}

Υπομίμνησκε ^{27} αὐτοὺς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, ^{28} 3 πειθαρχεῖν, ^{29} πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἑτοίμους ^{30} εἶναι, μηδένα 2 βλασφημεῖν, ^{31} ἀμάχους ^{32} εἶναι, ἐπιεικεῖς, ^{33} πᾶσαν ἐνδεικνυμένους

¹ἀντιλέγω, speak against, oppose. ²νοσφίζω, rob, set apart. ³ἐνδείκνυμι, show forth, show. ⁴διδασκαλία, ας, ή, teaching, doctrine. ⁵σωτήρ, ήρος, ό, savior, deliverer. ⁶κοσμέω, adorn, put into order. ⊓ἐπιφαίνω, appear, shine. Ἦσωτήριος, saving, bringing salvation. 9 παιδεύω, teach, educate. ¹¹¹ ἀρτέβεια, ας, ή, ungodliness, impiety. ¹² κοσμικός, earthly, worldly. ¹³ἐπιθυμία, ας, ή, desire, passion. ¹⁴σωφρόνως, soberly, sensibly. ¹⁵δικαίως, righteously, justly. ¹⁶εὐσεβῶς, in a godly manner, piously. ¹⊓προσδέχομαι, receive, wait for. ¹¾ἐπιφάνεια, ας, ή, appearance, appearing. ¹ョλυτρόω, ransom, liberate. ²⁰ἀνομία, ας, ή, lawlessness, iniquity. ²¹ καθαρίζω, cleanse, make clean. ²²περιούσιος, chosen, special. ²²ζηλωτής, οῦ, ὁ, Zealot, zealot. ²⁴ἐλέγχω, convict, reprove. ²⁵ἐπιταγή, ῆς, ἡ, command, commandment. ²⁶περιφρονέω, disregard, look down on. ²πὑπομιμνήσκω, remind, remember. ²¾ὑποτάσσω, subject, put in subjection. ²πειθαρχέω, obey authority, obey one in authority. ³⁰ἔτοιμος, ready, prepared. ³¹βλασφημέω, revile, blaspheme. ³²ἄμαχος, uncontentious, peaceable. ³³ἐπεικής, yielding, gentle.

Byzantine NT Πρὸς Τίτον 3:3

πραότητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους. Ήμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς 3 άνόητοι, ^{3} ἀπειθεῖς, ^{4} πλανώμενοι, ^{5} δουλεύοντες ^{6} ἐπιθυμίαις ^{7} καὶ ήδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακία το καὶ φθόνω το διάγοντες, ἐν στυγητοί, μισοῦντες ^{14} ἀλλήλους. Ότε δὲ ἡ χρηστότης ^{15} καὶ ἡ φιλανθρωπία ^{4} έπεφάνη ^{17} τοῦ σωτῆρος ^{18} ἡμῶν θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν 5δικαιοσύνη ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον 19 ἔσωσεν ήμᾶς, διὰ λουτροῦ ^{20} παλιγγενεσίας ^{21} καὶ ἀνακαινώσεως ^{22} πνεύματος άγίου, οδ έξέχεεν ^{23} έφ' ἡμᾶς πλουσίως, ^{24} διὰ Ἰησοῦ 6 χριστοῦ τοῦ σωτῆρος $^{^{18}}$ ἡμῶν, ἵνα δικαιωθέντες $^{^{25}}$ τῇ ἐκείνου 7χάριτι, κληρονόμοι ε γενώμεθα κατ' έλπίδα ζωῆς αἰωνίου. 8 Π ιστὸς ὁ λόγος, καὶ περὶ τούτων βούλομαί $^{^{27}}$ σε διαβεβαιοῦσθαι, $^{^{28}}$ ἵνα φροντίζωσιν²⁹ καλῶν ἔργων προΐστασθαι³⁰ οἱ πεπιστευκότες θεῷ. Ταῦτά ἐστιν τὰ καλὰ καὶ ὡφέλιμα $^{^{31}}$ τοῖς ἀνθρώποις: μωρὰς 9 δὲ ζητήσεις 33 καὶ γενεαλογίας 34 καὶ ἔρεις 35 καὶ μάχας 36 νομικὰς 37 περιΐστασο: ^{38} εἰσὶν γὰρ ἀνωφελεῖς ^{39} καὶ μάταιοι. ^{40} Αἰρετικὸν ^{41} 10 ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν ^{42} νουθεσίαν ^{43} παραιτοῦ, ^{44} εἰδὼς 11

¹ πραΰτης, mildness, gentleness. ² ποτέ, once, at some time. ³ ἀνόητος, foolish, thoughtless. ⁴ ἀπειθής, disobedient, unbelieving. ⁵ πλανάω, deceive, lead astray. ⁶ δουλεύω, serve, am a slave. ⁷ ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion. ⁸ ἡδονή, ῆς, ἡ, pleasure, lust. ⁹ ποικίλος, varied, manifold. ¹⁰ κακία, ας, ἡ, malice, evil. ¹¹ φθόνος, ου, ὁ, envy, grudge. ¹² διάγω, spend one's life, live. ¹³ στυγητός, hateful, loathsome. ¹⁴ μισέω, hate, detest. ¹⁵ χρηστότης, ητος, ἡ, goodness, kindness. ¹⁶ φιλανθρωπία, ας, ἡ, (loving) kindness, love for mankind. ¹⁷ ἐπιφαίνω, appear, shine. ¹⁸ σωτήρ, ῆρος, ὁ, savior, deliverer. ¹⁹ ἔλεος, ους, ὁ, pity, mercy. ²⁰ λουτρόν, οῦ, τό, bath, washing. ²¹ παλιγγενεσία, ας, ἡ, renewal, rebirth. ²² ἀνακαίνωσις, εως, ἡ, renewal, renewing. ²³ ἐκχέω, pour out, shed. ²⁴ πλουσίως, richly, abundantly. ²⁵ δικαιόω, justify, pronounce righteous. ²⁶ κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. ²⁷ βούλομαι, wish, will. ²⁸ διαβεβαιόομαι, speak confidently, insist. ²⁹ φροντίζω, be intent on, be careful about. ³⁰ προΐστημι, rule. ³¹ ἀφέλιμος, useful, profitable. ³² μωρός, foolish, stupid. ³³ ζήτησις, εως, ἡ, debate, controversy. ³⁴ γενεαλογία, ας, ἡ, genealogy. ³⁵ ἔρις, ιδος, ἡ, strife, contention. ³⁶ μάχη, ης, ἡ, fight, conflict. ³⁷ νομικός, pertaining to the law. ³⁸ περιΐστημι, stand around, avoid. ³⁹ ἀνωφελής, unprofitable, useless. ⁴⁰ μάταιος, vain, useless. ⁴¹ αίρετικός, factious, causing division. ⁴² δεύτερος, second. ⁴³ νουθεσία, ας, ἡ, admonition, instruction. ⁴⁴ παραιτέομαι, make excuse, refuse.

Πρὸς Τίτον 3:12 Byzantine NT

ότι ἐξέστραπται¹ ὁ τοιοῦτος, καὶ ἁμαρτάνει,² ὢν αὐτοκατάκριτος.

Όταν πέμψω Άρτεμᾶν πρός σε ἢ Τυχικόν, σπούδασον ἐλθεῖν 12 πρός με εἰς Νικόπολιν: ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι. ἔχηνᾶν 13 τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλω σπουδαίως πρόπεμψον, το καὶ μηδὲν αὐτοῖς λείπῃ. Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι 14 καλῶν ἔργων προΐστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, το κα μὴ ὧσιν ἄκαρποι. 20

'Ασπάζονταί σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. 'Άσπασαι τοὺς φιλοῦντας $^{^{21}}$ 15 ἡμᾶς ἐν πίστει.

Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

¹ ἐκστρέφω, turn aside, pervert. ² ἁμαρτάνω, sin. ³ αὐτοκατάκριτος, self-condemned. ⁴ Ἀρτεμᾶς, ᾶ, ὁ, Artemas. ⁵ Τυχικός, οῦ, ὁ, Τychicus. ⁶ σπουδάζω, hasten, be eager. ⁷ Νικόπολις, εως, ἡ, Nicopolis. ⁸ παραχειμάζω, winter, pass the winter. ⁹ Ζηνᾶς, ᾶν, ὁ, Zenas. ¹⁰ νομικός, pertaining to the law. ¹¹ Ἀπολλῶς, ὁ, Apollos. ¹² σπουδαίως, with haste, diligently. ¹³ προπέμπω, send before, send forth. ¹⁴ λείπω, leave, leave behind. ¹⁵ μανθάνω, learn, ascertain. ¹⁶ ἡμέτερος, our, our own. ¹⁷ προΐστημι, rule. ¹⁸ ἀναγκαῖος, necessary, essential. ¹⁹ χρεία, ας, ἡ, need, necessity. ²⁰ ἄκαρπος, unfruitful, barren. ²¹ φιλέω, love, kiss.